

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่า โครงการเราชนะ เป็นโครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีวัตถุประสงค์เพื่อจะช่วยเหลือประชาชนในทุกกลุ่มสาขาอาชีพ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเกิดขึ้นจากมาตรการของรัฐในการจำกัดการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างพื้นที่ และทำให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลง อันส่งผลให้ประชาชนมีรายได้น้อยลงตามไปด้วย ซึ่งการดำเนินโครงการเป็นการสนับสนุนเงินช่วยเหลือจากรัฐให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิที่เข้าร่วมโครงการใช้จ่ายผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” และในส่วนผู้ประกอบการต้องดำเนินการสมัครและยืนยันสิทธิผ่านแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” ซึ่งเป็นแพลตฟอร์ม (Platform) ออนไลน์ สำหรับใช้จ่ายเงินที่ได้รับการสนับสนุนดังกล่าว ประชาชนผู้ได้รับสิทธิใช้จ่ายเป็นเงินผ่าน G-wallet ซึ่งประชาชนแต่ละคนจะได้รับไม่เกิน คนละ 9,000 บาท โดยการดำเนินโครงการที่ผ่านมา ตั้งแต่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จนถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2564 นั้น มียอดใช้จ่ายทำให้มีเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจรวมทั้งสิ้น 273,475 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ สศค. ได้มีการออกหนังสือคำสั่งเรียกให้ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการกว่า 2,500 คน คืนเงินที่ได้รับจากประชาชนผู้ได้รับสิทธิใช้จ่ายผ่านแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” ของผู้ประกอบการ โดยบางรายถูกเรียกคืน จำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 บาท และบางรายสูงถึง 24 ล้านบาท ซึ่งจากการศึกษา พบปัญหาทางกฎหมายสำคัญ 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

ประเด็นแรก ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเพิกถอนนิติกรรมในสัญญาซื้อขายจากเงินที่ได้รับจากโครงการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในประเด็นนี้ สศค. กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องคืนเงินที่ได้รับจากโครงการเราชนะทั้งหมดให้ สศค. หากพบว่ามี การไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการ โดยอ้างว่าผู้ประกอบการได้ยอมรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ต้นแล้วจึงส่งผลให้เมื่อ สศค. ตรวจพบว่ามีธุรกรรมทางการเงินที่อาจเข้าข่ายฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข สศค. จึงมีอำนาจเรียกเงินคืนนั้น จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ ข้นตอน เงื่อนไข

ซึ่งมีลักษณะใช้บังคับเป็นการทั่วไป และเป็นการกำหนดโดยการใช้อำนาจของรัฐฝ่ายเดียวในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าว ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการทำได้เพียงแต่ยอมรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวเท่านั้น ผู้ประกอบการไม่สามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขอย่างใด ๆ ได้ จึงทำให้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการสำหรับผู้ประกอบการดังกล่าว มีสภาพเป็นกฎตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ เมื่อหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการเราชนะสำหรับผู้ประกอบการมีสถานะเป็นกฎแล้ว การยอมรับกฎของผู้ประกอบการจึงไม่ถือเป็นการยอมรับหรือให้ความยินยอม (Consent) ในฐานะของกลุ่มสัญญาในทางแพ่ง เพราะผู้ประกอบการมิได้อยู่ในสภาพที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงข้อตกลงหรือยอมรับหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขได้อย่างอิสระหรือเสรี (Freedom of Contract) กลับกันผู้ประกอบการตกอยู่ภายใต้การบีบบังคับของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในขณะนั้น ซึ่งมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ที่น้อยลงของผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการร้านค้าต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อันถือเป็นสถานการณ์บีบบังคับทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประชาชนและในภาพรวมของประเทศ ขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐฝ่ายเดียวในการยื่นข้อเสนอในการเข้าร่วมโครงการจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องสมัครและยินยอมเข้าร่วมโครงการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการตัดสินใจยอมรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าว ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการตกลงเข้าทำสัญญานบนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างเอกชนด้วยกันได้

ดังนั้นการที่ สศค. ออกหลักเกณฑ์หรือคำสั่งกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องคืนเงินที่ได้รับจากโครงการเราชนะทั้งหมดให้กระทรวงการคลัง ในกรณีที่มีการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการนั้นจึงไม่อาจเรียกคืนในส่วนที่ประชาชนผู้ได้รับสิทธิ ได้ใช้สิทธิซื้อสินค้าหรือบริการไปแล้วได้ เนื่องจากการทำนิติกรรมสัญญาซื้อขายหรือชำระสินค้าและบริการของประชาชนได้สำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว มีการชำระหนี้ตามกฎหมายระหว่างกันของผู้ประกอบการกับประชาชนผู้ได้รับสิทธิตามช่องทางหรือในแอปพลิเคชัน เป๋าตัง ซึ่งเป็นระบบใช้จ่ายกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่รัฐกำหนดแล้ว ฉะนั้น การที่ สศค. เรียกเงินในโครงการทั้งหมดคืน โดยไม่พิจารณาแยกส่วนระหว่างเงินของประชาชนผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการเราชนะ กับเงินหรือประโยชน์ที่ได้จากการที่ผู้ประกอบการได้รับจากการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการของผู้ประกอบการจึงก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นการทำลาย หรือเพิกถอนนิติกรรมสัญญาของเอกชนซึ่งชอบด้วยกฎหมายแล้ว และเป็นการกระทำที่ก้าวล่วงไปกระทบกระเทือนสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน และกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในทางเศรษฐกิจของประชาชนตามที่

รัฐธรรมนูญรับรองไว้และท้ายที่สุดส่งผลก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเพิกถอนนิติกรรมในสัญญาซื้อขายจากเงินที่ได้รับจากโครงการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังกล่าว

ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชอบด้วยกฎหมายของหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในประเด็นนี้ พบว่าหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการราชการ ในข้อ 1.8 (6) ซึ่งกำหนดว่า “ต้องเป็นการรับชำระค่าสินค้าและ/หรือ บริการโดยตรงจากประชาชนตามราคาสุทธิของสินค้าและ/หรือบริการนั้น ๆ และมีการ ซื้อขายสินค้าหรือรับบริการกันจริง ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการดำเนินการผ่านคนกลาง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด” นั้น มีเนื้อหาของหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะให้บุคคลที่จะอยู่ในบังคับของกฎหมายสามารถกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ได้ กล่าวคือ หากจะกำหนดให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการห้ามกระทำการใช้จ่ายเงินสิทธิไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น การเปลี่ยนสิทธิเงินในโครงการราชการซึ่งเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ G-wallet เป็นเงินสด ก็ควรระบุไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน เพียงพอ และใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเพื่อป้องกันการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่แปลความหมายของกฎหมายไปกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน และแม้กฎหมายไม่มีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่การออกกฎหมาย ก็ควรนำมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งกำหนดว่า คำสั่งทางปกครองอาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือโดยสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ และมาตรา 46 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่บัญญัติให้บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณาและตัดสินคดีให้ทำเป็นภาษาไทยมาเทียบเคียงด้วย

นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการราชการ ในข้อ 2 ข้อย่อย 2.4 ที่ว่า “ในกรณีที่มีการจ่ายเงินตามโครงการราชการ ให้แก่ผู้ไม่มีสิทธิได้รับอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการจะต้องจ่ายเงินคืนให้แก่รัฐภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งถึงการจ่ายเงินผิดพลาดดังกล่าว โดยจ่ายเงินคืนผ่านช่องทางที่กระทรวงการคลังกำหนด” และในข้อย่อย 2.5 ที่ว่า “หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขของโครงการราชการ ผู้ประกอบการจะต้องจ่ายเงินที่ได้รับจากโครงการราชการ คืนให้แก่รัฐภายใน 30 วันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งถึงการกระทำดังกล่าว โดยจ่ายเงินคืนผ่านช่องทางที่กระทรวงการคลังกำหนด” นั้น จากการศึกษา พบว่า ในการออกกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ จะต้องคำนึงว่า กฎที่ตราออกมานั้น

จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ก่อให้เกิดการสร้างภาระเกินสมควรแก่ประชาชน การที่ สศค. ออกคำสั่งให้คืนเงินที่ได้รับจากโครงการเราชนะที่ผู้ประกอบการได้รับไปทั้งหมดคืนแก่ สศค. โดยไม่ได้แยกประเภทของเงินว่าส่วนใดเป็นต้นทุนของร้านค้า ส่วนใดเป็นกำไร หรือส่วนใดเป็นการใช้เงินผิดเงื่อนไข กฎดังกล่าวจึงมีเนื้อหาส่งผลทำให้ผู้ประกอบการต้องสูญเสียเงินทั้งหมดที่ได้นำไปลงทุนซื้อสินค้ามาจำหน่ายและได้จำหน่ายสินค้าไปแล้ว รวมถึงสูญเสียรายได้และกำไรจากการจำหน่ายสินค้าทั้งหมด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมสำหรับผู้ประกอบการ ซึ่งมีสภาพเป็นกฎที่ สศค. ในฐานะหน่วยงานทางปกครองตราขึ้นนั้น เป็นการทำลายหรือเพิกถอนนิติกรรมสัญญาของเอกชนซึ่งชอบด้วยกฎหมาย เป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชนโดยทั่วไปที่เป็นผู้จำหน่ายซื้อขายสินค้า เป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายรองรับในการกระทำได้กล่าว รวมถึงยังถือเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในทางเศรษฐกิจของประชาชนซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชน เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในทางเศรษฐกิจของประชาชนอย่างยิ่ง และขัดต่อมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น จึงส่งผลทำให้หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการเราชนะของ สศค. เป็นกฎที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และท้ายที่สุดส่งผลก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชอบด้วยกฎหมายของหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมของผู้ประกอบที่เข้าร่วม โครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ประเด็นที่สาม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในคดีที่เกี่ยวข้องกับโครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้ประกอบการจำนวนมาก ซึ่งมีสถานประกอบการและภูมิลำเนากระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ และในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เมื่อได้รับผลการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้อำนวยการ สศค. ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ประกอบการที่ขอให้ทบทวนการออกคำสั่งเรียกเงินคืนนั้น ก็ได้ดำเนินการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่จังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา เพื่อขอให้ศาลปกครองชั้นต้นเพิกถอนหนังสือประทับตราของ สศค. ที่ กค 1004/สนค./ว 398 ลงวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2564 และหนังสือแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ โดยส่วนมากอ้างว่า เป็นการออกคำสั่งที่ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือชี้แจงรายละเอียด หรือให้โอกาสผู้ประกอบการพิสูจน์ถึงที่มาของเงินหรือเรียกเงินจากนิติกรรมสัญญาที่ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว จึงส่งผลให้คำสั่งเรียกเงินคืนของ สศค. ตามหนังสือประทับตราที่ กค 1004/สนค./ว 398 ลงวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2564 เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งศาลปกครองชั้นต้นในแต่ละแห่งก็มีการรับคดีแตกต่างกันออกไป ซึ่งแบ่งออกเป็น

3 กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง กรณีที่ศาลปกครองชั้นต้น เห็นว่า เป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) คือคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่สอง กรณีที่ศาลปกครองชั้นต้น เห็นว่าเป็นคดีที่อยู่ใน เขตอำนาจของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) คือ คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และกรณีที่สามกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้น เห็นว่าไม่เป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองซึ่งศาล ปกครองไม่อาจรับคดีไว้พิจารณาได้

โดยผลการศึกษา พบว่า ข้อพิพาทเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในโครงการ เราชนะ ซึ่ง สศค. อ้างว่าผู้ประกอบการกระทำการไม่เป็นไปตามเงื่อนไขในโครงการเราชนะ และมีคำสั่งเรียกเงินคืนนั้น มีลักษณะทางคดีที่ยังไม่มีความแน่ชัด โดยจากการศึกษาพบว่า ศาลปกครองมีแนวคำสั่งในการรับคดีอยู่ 3 ลักษณะ คือ เห็นว่าเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับคำสั่งทาง ปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กลุ่มหนึ่ง และเห็นว่าเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาว่าได้ปฏิบัติ ถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขใน โครงการหรือไม่ หรือมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือ เงื่อนไขดังกล่าวไว้ในโครงการหรือไม่ จึงเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง กลุ่มหนึ่ง และ เห็นว่าไม่เป็นข้อพิพาทที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองอีกกลุ่มหนึ่ง อันส่งผลทำให้มาตรฐานใน การพิจารณาคดีและเยียวยาผลกระทบจากการกระทำอันอาจไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยศาลปกครอง ขาดประสิทธิภาพไป โดยส่งผลให้ผู้ประกอบการบางกลุ่มได้รับการตรวจสอบ แก้ไข หรือเยียวยา โดยศาลปกครอง ไม่ว่าจะเป็คดีประเภทข้อพิพาทในคำสั่งทางปกครอง หรือสัญญาทางปกครองก็ ตาม แต่ก็จะมีอีกกลุ่มหนึ่งไม่ได้รับการตรวจสอบ แก้ไข หรือเยียวยาผลกระทบจากการกระทำของ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยศาลปกครอง เนื่องจากเห็นว่าคดีไม่ได้อยู่ใน อำนาจของศาลปกครอง ซึ่งลักษณะการรับคำฟ้องไว้พิจารณาที่แตกต่างกันของศาลปกครอง ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนที่จะได้รับความยุติธรรมทางปกครอง จากการใช้อำนาจ ของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวก ภาพรวมของประเทศ และท้ายที่สุดส่งผลก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในคดี ที่เกี่ยวข้อง กับ โครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ดังกล่าว

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประการแรก ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเพิกถอนนิติกรรมในสัญญาซื้อขายจากเงินที่ได้รับจากโครงการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ผู้เขียนเห็นว่าการเรียกให้ผู้ประกอบการต้องคืนเงินที่ได้รับจากโครงการเราชนะทั้งหมดให้ สศค. นั้น ควรจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของโครงการที่ต้องการช่วยลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชน และมีส่วนช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายของภาคครัวเรือนและผู้ประกอบการรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นสำคัญ นอกจากนี้การใช้จ่ายเงินที่มีปัญหาในทางปฏิบัติแต่ไม่ได้เกิดจากการทุจริต หรือเกิดจากการหลอกลวง หรือเรียกทรัพย์สินที่ไม่ควรจะได้รับของผู้ประกอบการ

ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะว่า สศค. ควรจะกำหนดแนวทางหรือแนวปฏิบัติให้ชัดเจนหรือหามาตรการเยียวยาหรือแก้ไขให้เหมาะสม โดยพยายามหลีกเลี่ยงการเรียกเงินทั้งหมดที่ได้รับในโครงการคืน โดยไม่พิจารณาแยกส่วนระหว่างเงินของประชาชนผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการกับเงินหรือประโยชน์ที่ได้จากการที่ผู้ประกอบการได้รับการทุจริต หรือหลอกลวง หรือได้รับเกินสิทธิที่ควรจะได้ของผู้ประกอบการ ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะยึดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและหลักความเป็นธรรมในสังคมเป็นสำคัญ และในการเรียกเงินคืนจากผู้ประกอบการที่ได้รับจากโครงการนอกจากต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังควรคำนึงถึงส่วนความรับผิดชอบของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาพรวมประกอบด้วย

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชอบด้วยกฎหมายของหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และความยินยอมของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เขียนเห็นว่า หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการเราชนะสำหรับผู้ประกอบการที่ สศค. กำหนด ซึ่งมีสภาพเป็นกฏนั้น จะต้องมิมีเนื้อหาที่ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ก่อให้เกิดการสร้างภาระเกินสมควรแก่ประชาชน ซึ่งในกรณีนี้หาก สศค. เห็นว่าผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการมีพฤติกรรมการใช้จ่ายวงเงินสิทธิไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการเช่น การแสวงวงเงินสิทธิเป็นเงินสด การขึ้นราคาสินค้าอย่างไม่เป็นธรรมซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 แล้ว ก็ควรกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่เป็นธรรมในการเรียกเงินคืนในกรณีใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ให้เหมาะสม รวมถึงไม่กระทบกระเทือนสิทธิของประชาชนเกินกว่าความจำเป็น ซึ่ง

ในกรณีนี้ ต้องกำหนดให้มีการเรียกเงินคืนเฉพาะส่วนที่ผู้ประกอบการได้มาโดยทุจริต หรือเป็นเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้เพิ่มมาจากการทุจริต หรือเกินกว่าสิทธิของผู้ประกอบการหรือเกินกว่าสิทธิของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการเท่านั้น และเมื่อ สศค. มีอำนาจเรียกเงินคืนเฉพาะในส่วนที่ผู้ประกอบการได้รับจากการทุจริต หรือไม่มีสิทธิได้รับจากโครงการ ซึ่งรวมถึงดอกเบี้ยคืนในเงินดังกล่าวแล้ว ก็เป็นขั้นตอนที่ สศค. จะต้องพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้ผู้ประกอบการชดใช้เงิน หรือดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ประกอบการในกรณีที่ไม่ยอมคืนเงินในส่วนที่ได้รับโดยไม่ชอบ ต่อไป

ประการที่สาม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในคดีที่เกี่ยวข้องกับโครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เขียนเห็นว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในโครงการเราชนะซึ่ง สศค. แจ้งให้ผู้ประกอบการที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งเรียกเงินคืนมีสิทธิไปฟ้องคดีต่อศาลปกครองนั้น และศาลปกครองชั้นต้น ก็มีแนวคำสั่งในการรับคดีอยู่ 3 ลักษณะ คือ เห็นว่าเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เห็นว่าเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และเห็นว่าไม่เป็นข้อพิพาทที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งส่งผลทำให้มาตรฐานในการพิจารณาคดีและเยียวยาผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานทางปกครอง ขาดประสิทธิภาพไป และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกรวมของประเทศ

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ในส่วนที่ศาลปกครองชั้นต้นหลายแห่ง มีคำสั่งไม่รับคำฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเงินคืนในโครงการเราชนะนั้น ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ฟ้องคดี ควรจะได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำฟ้องคดีไว้พิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น ต่อศาลปกครองสูงสุด เพื่อให้ศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดว่า คดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองหรือไม่ ซึ่งในส่วนนี้ก็จะก่อให้เกิดความชัดเจนต่อผู้ประกอบการ และหน่วยงานของรัฐที่เป็นคู่กรณีในคดี รวมถึงอาจถือเป็นแนวบรรทัดฐานในการฟ้องร้องคดีในลักษณะเดียวกันต่อไปได้ในอนาคต นอกจากนี้ ในส่วนที่ศาลปกครองชั้นต้นหลายแห่ง ได้มีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้วไม่ว่าจะเป็นคดีที่พิพาทเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง หรือเป็นคดีที่พิพาทกันเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ซึ่งในหลายกรณีพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้รับมอบอำนาจจาก สศค. ในฐานะผู้ถูกฟ้องคดี ก็ได้ยื่นคำร้องขอวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เพื่อให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานในคดีว่า คดีพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเงินคืนในโครงการเราชนะ หรือคดีอื่น ๆ ในอนาคตที่มีลักษณะเดียวกันนั้น อยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลใด ระหว่างศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม ซึ่งก็จะก่อให้เกิดความชัดเจนในทางคดี เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการที่จะไปฟ้องคดี หรือหน่วยงานของรัฐที่จะได้ทราบถึงเขตอำนาจศาล และการเตรียมพยานหลักฐานต่าง ๆ

เพื่อต่อสู้คดี และเมื่อมีความชัดเจนในเรื่องเขตอำนาจศาลแล้ว ย่อมส่งผลให้คู่กรณีในคดีได้มีการเตรียมพร้อมในกระบวนการพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในระบบไต่สวนของศาลปกครอง หรือระบบกล่าวหาในการนำสืบพยานหลักฐานต่อศาลในคดีแพ่งสำหรับศาลยุติธรรม

ในการนี้หากได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าจะสามารถแก้ไข ปัญหาทางกฎหมายของโครงการเราชนะในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้นำเสนอในบทสรุปได้เป็นอย่างดี โดยนำไปเป็นต้นแบบหรือใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโครงการของรัฐสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และโครงการอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ จะก่อให้เกิดมาตรฐานในการใช้งบประมาณของรัฐให้อยู่ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังที่ดีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และท้ายที่สุดจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับโครงการของรัฐอีกด้วย